

KATSE KIIDAB HEAKS. KUIDAS EDASI?

ALGUS 1.LK.

Koolimajast lahkub parajasti kohtunik. Oli olnud õpilaste rahvällikooli tund, saalis. Näidisprogrammi järgi kutsutakse oma tööst rääkima ka perekonnauurija, notar, keskkonnakaitsja, uurija jne. See kuulub õigusõpetuse juurde. Samuti käigud vastavatesse asutustesse. Teine uudis on see, et mitmendat aastat täidetakse osa fakultatiivtunde kodanikuõpetusega, millesse mahuvad alates seitsmendast klassist käitumisõpetus, kõlblus, hügieen, psühholoogia alused, perekonnaõpetus, eetika. Uute haridussuundade projekti järgi ning ettepanekute põhjal peaks see kõik vanemates klassides ühe nädalatunniga programmi tulema.

Peamine katsealune Tartu 12. Keskkoolis on aga kuueaastaste klass.

Direktor Valter Johanson: «Kuueaastased kuuluvad meie kooli õpilaste hulka algusest peale, kooli avamisest 1978. aastal. Esimesed on jõudnud viiendasse klassi ja nendega on lust tööd teha. Lapsed on arenenud, neil on olnud aega õppeainetesse süveneda. Ettevalmistus algkooliprogrammi omandamiseks oli põhjalik. Neil katseaastatel koostas ja täiendas nullklassi õpikuid, töövihikuid ja metoodikat pedagoogika uurimise instituut Tallinnas, juhendas õpetajaid. Seda kõike tehakse muidugi edasi.»

Kuueaastasi võtab Tartus vastu vaid kolm kooli, — keskkool 1. ja siin Annelinnas, kõrval, 15. keskkool. Ühel algklasside tarvis eraldi maja, teine uues ning esialgu suhteliselt avaramas ruumis kui vanemad koolid. Miks aga mitmes koolis nullklassid suleti? Kunagi kirjutatakse ka neist kiitvaid sõnu.

Kellel sai ruum otsa, kes ei leidnud enam sobivaid õpetajaid. Ühele kuueaastaste rühmale on vaja vähemalt kolme ruumi: õppimiseks, mängimiseks ja magamiseks. Igal rühmal peab olema kaks pedagoogi: õpetaja ja kasvataja.

V. Johanson: «Kui võtaksime nüüd sisse kõik oma piirkonna kuueaastased, tuleks neist neli rühma, sama palju ka naaberkoolis, viieteistkümnendas. Aga kust leiaksime ruumid, puudus oleks ka ettevalmistatud õpetajatest-kasvatajatest. Jä mõelgem see üle linna kokku! Täendab, kuueaastaste koolitamine nõuab veel suurt ettevalmistust. Sügava sisuga on humoristlik ütlus: katseklassides on meile selgeks saanud, et kuue-

aastane pole seitsmeaastane...»

Õpetaja Milvi Künäla on tänava kolmas klass, nullist peale oma, ning tuleb kevadel keskkastmesse üle anda. Nad on käinud kolmeklassilises algkoolis nagu neli aastat, kuigi öeldakse, et ega nullklassi õpetus järgnevatelt klassidelt midagi ette ära võta.

«Kuue- ja seitsmeaastaste arenguvahe on suur. Õpetamine «nullis» on mängitamine, õpetaja midagi lasteaiatädi ja emaga ühte sulavat. Kõigi kuueaastaste koolivõtmine peaks aga toimuma diferentseeritult, üksikud lapselikumad, õrnamad, terviselt nõrgemad võiksid oodata. Mõnigi, kes alles sai kuueks, elab veel viiese maailmas.»

Võib-olla jätta sünnipäeva arvestamine võimalikult ettepoole? Kuueaastased mitte 1.

Koolireform

septembri, vaid näiteks 1. juuni seisuga? Selles eas arenetakse jõudsalt, iga kuu tähendab. Kindlasti võiks jätta ka nullklassi kordama, see väikesi ei häiri, saab ilusti ära seletada. Neid asju võiksid otsustada arst, pedagoog ja psühholoog üheskoos.

«Magamata ei tule kõne allagi, sest kuueaastase närvisüsteem väsib kiiresti, nad muutuvad kas ülierutuvaks või ükskõikseks. Kord suvel ilusate ilmadega vahetasime magamise väljasoleku vastu — ei või.»

Läheme sinna majapoolde, kus alumisel korrusel kollased kardinad.

Koolikoridorist on saanud mängu-, tantsu-, laulu-, võimlemissaal. Ühest klassist kahekümne kaheksa välivoodiga magamistuba. Teises klassis istuvad lumesõjast värsked mudilased, ühtlased punaseruudulised pluusid seljas.

Seekord avatakse emakeele ja matemaatika töövihikud näitamiseks: siiani oleme palju ülesandeid ära teinud, abiks igasuguseid pilte, oleme mitmesuguseid kujundeid värvitud.

Lugemik võiks samuti värvitruksis olla.

Siin õpetab oma võimetelt vististi ideaalne paar: ülikooli logopeediadiplomiga õpetanud Mai Sula ja muusikaõpetaja Ilse Pastarus.

Päevakava: 8.15 algus. Võimlemine. Kaks 35-minutist tundi, emakeel ja matemaatika. Sõrmimine. Õu. Magamine. Loodusõpetus. Sel poolaastal esimest korda ka vene keel (ainult suuline). Mängud,

sport. Lõunasöök. Valmistumine järgmise päeva tundideks (koduülesandeid ei anta).

Mai Sula ütleb: «Minule on see teine nullklass, kelle nüüd algkooli lõpuni viin. Kahtlemata arendab koolivõtmine kuueaastasi kiiresti ja hiljem on nad väga asjalikud, kuid sellega peab olema ettevaatlik, looma kõik nende vanusele olulised tingimised, et soovitud mitte vastupidist esile kutsuda. Tundidesse on vaja hoopis rohkem õppevahendeid, mida kasutada üldvestlusteks, dialoogiks jne. Töövihik, mis võiks olla väga ilus, puudub loodusõpetuses, täiesti ette valmistamata on vene keele algus.»

Häälikuid tähistavad värvilised noobid (papiitükid). Roheline — sulghäälik, sinine — suluta häälik, punane — täishäälik, heleroheline — g, b, d... Lühikesed ja pikad noobid. Hääldamine seatakse õigeks enne kui kirjutamine, sest alus ikka enne ja õigel ajal. See ongi nullklassi põhimõte.

Värvid ja helid ja liikumine. Omatehtud pildid pannakse seinale, oma muusikalisest näidendist saab igauks osa.

Muusika peab olema, sest lauluta laps olla ei saa, tantsuma, või seda, et «Õhtu käes, on uinunud koer» ja teisi. Heal päeval koguni kolm järjest, kuigi mõni laps juba esimese ajal uinub. Väsinud.

Asedirektor Maie Buraeva: «Kuni viiendani on meil algklassid nullist alustanud ja lähevad edasi mittetäieliku keskkooli lõpuni. Tunneme igas tunnis, et nad on suutlikud suuremaks mõttepingeks, lah-tisemad, nagu me ütleme, aktiivsed. Puudust tuntakse aga õpetajast, kelle tiiva alla kuueaastaselt tuldi, kellega neli aastat on harjutud. Ideaalne oleks, kui ta viiks nad mõne aine õpetajana mittetäieliku lõpuni. Nii mitmekülgset õpetajat on kahtlemata raske leida.»

Kuhu siis kõik kuueaastased mahuksid?

12. keskkooli õpetajate kindel arvamus: kuueaastaste klassid saavad esialgu olla ainult koolipiirkonna lastepäevakodu ruumides ja eesotsas ikka kooliõpetajaga, kes sama rühma sealt koolimajja I klassi toob.

ELLI ZIMMER

Kaljo Raua fotod

